

Dissertatio medica inauguralis de nephritide

<https://hdl.handle.net/1874/342121>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE

NEPHRITIDE.

QUAM,
DIVINA FAVENTE GRATIA,
Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimaque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA honoribus & Privilegiis
ritè consequendis,

Publicè disquirendam sistit

NICOLAUS SPECHT, CULENBURG.

Ad diem 14. Junii horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ibc LXXXVIII.

VIRIS
PLURIMUM REVERENDIS,
PIETATE, AC ERUDITIONE
CONSPICUIS.

D. PHILIPPO SPECHT,

THEOLOGO SUMMO.
MYSTERIORUM DEI IN PAGO OPHEUSDEN
DISPENSATORI FIDELISSIMO.
PARENTI CHARISSIMO.
FILIALI AMORE, ET OBSEQUIO
AD SUPREMUM LETHI MOMENTUM
COLENDO, OBSERVANDO.

D. HERMANNO SPECHT

ECCLESIAE,
QUÆ CHRISTO COLUMBO
IN INDIA ORIENTALI COLLIGITUR,
PASTORI VIGILANTISSIMO,
ORTHODOXÆ VERITATIS VINDICI STRENUISSIMO,
PATRUO DILECTISSIMO.
NEC NON
DOCTISSIMIS CLARISSIMIQUE VIRIS.

D. JACOBO VALLAN.

M. D.
IN ILLUSTRİ TRAJECTINORUM ATHENÆO
MEDICINÆ PRAXEOS, ET INSTITUTIONUM
PROFESSORI CELEBERRIMO,
PRACTICO FELICISSIMO,
PROMOTORI VENERANDO.

D. JOHANNI MUNNICKS

M. D.
ANATOMIÆ, ET BOTANICES
PROFESSORI ORDINARIO.
REIPUBLICÆ TRAJECTINÆ POLYATRO.
MEDICO EXPERTISSIMO.
FRÆCEPTORIBUS MEIS ET DUCTORIBUS FACILLIMIS SOLERTISSIMIS;
OMNI HONORE, ET OBSERVANTIA PROSEQUENDIS.
FRUCTUS HOS
MEMORIS BENEFICIORUM ANIMI INDICIO
OFFERO, ET CONSECRO.

NICOLAUS SPECHT.

P R O O E M I U M.

*U*ti ab omni ævo in Republicâ tot calamitates, & morbi pestiferi, ejusquè interitum ante senium quasi, ac præter ætatis cursum minantes vigere: Ita & in corpore humano in vasto morborum oceano luctuante. Totus vero homo nil nisi morbus est. Tenellus ipse infans in utero materno sua experitur fata, vel morborum myriades, dolorumque phalanges in illius, dum in uteri ergastulo detinetur, conjurant perniciem. Cum felici enixu liberiori aurâ frui incipit; quot non molestiis, velui ma-

lorum primitiis affligitur, & à miseriarum, malorumque excipitur catervâ! qua ipsum ad extremum usque vitæ terminum comitatur. Atque aded, uti boni Magistratus est, cum auxilia Reipublicæ labefactari, convellique consideret, ferre opem patriæ, succurre salutî, fortunisque communibus. Ita & prudentis Medici, cum, quantopere nostra ætas sit malignis oppleta morbis, videat, subsidia ferre caduco hominum generi, omnemque luem vitæ hominis vitæ insidiantem strenue propulsare. Quare si non consultò satis, certe non prorsus inutiliter meam operam collocasse videbor; ut miserrimæ humanæ societati, quantum in me est, subvenire possem. Ne autem illorû (quod ajunt) manibus tantum negotium aggredi videar, Celeberrimorum virorum examini, & disputationis crisi me subicere constitui. Quapropter ventilationis gratiâ mihi ex tam immensâ calamitatum congerie istam selegi, quæ doloris acerbitate, symptomatum incidentium magnitudine, interceptione humorum excernendorum agros in exitium præcipitat; **NEPHRITIDEM** inquam, diram ac truculentam hominis carnificinam, cujus contemplationem, si non pro materiæ dignitate, saltem pro viribus planiorum aliquantulo reddere est animus. Interim omnes, si qua occurrant cruda, & non ex imis subselliis Literatorum petita, rogo, ut æqui, bonique consulant.

Secundet itaque summum Numen nostros conatus, votisque adspiret, ut omnia initia cedant ad nominis sui gloriam, & proximi salutem.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
NEPHRITIDE.

§. I.

Nephritidis nomen (ut ab origine vocis ortum faciam) oriundum descendit a Græco vocabulo νεφροσπ. *ren.* unde Latinis *morbis renum* belgis *Nier-twee* / Germaniis *Nier-sucht* dicitur. Vox hæc quamvis de *renum inflammatione* magis dicatur: attamen etiam pro *renum affectu a calculo, arenulisve* orto sumitur; notante id *Hieron. Mercurial. in prælect. in Hipp. aph. III. 31. & VI. 11.* atque ut plurimum sub eâ læsione apud auctores describitur: quia alios *renum morbos* doloris magnitudine superat, cruciatusque vehementiâ cæteris antepositur. Sub qua vocis significatione *Nephritis* nostri instituti erit.

§. 2. Describi itâ poterit, quod sit *morbis renum a calculo, vel arenulis in illorum substantia vel sinibus concretis ortum* trahens, dolorem, aliaque gravissima symptomata producens.

§. 3. Profluit hinc *afflictam* hujus morbi partem esse *renes*, quorum brevem reddere notitiam, antequam eorum læsionis modum aggrediamur, haud inutile videtur: quia, ut statum præter naturalem quis cognoscat, naturalem scire oportet. *Renes* numero *bini* sunt; ut læso uno alter officium præstare possit. *Sini* sub hepate, & liene cavitate suâ ad venam cavam, & arteriam magnam. Summis *adherent* lumbis, musculorumque capitibus, quos *Ψόας* appellarunt, primos femur flectentes, incumbunt. Hi non ex diametro sibi invicem opponuntur, sed unus altero fere semper elatior: dexter enim depressior propter hepatis magnitudinem, sinister altior propter loci vacuitatem. Sæpe tamen ambo altitudine æquales deprehenduntur; non nunquam dexter superior sinistro. *Connectuntur* per membranam a peritonæo largitam lumbis, & diaphragmati, per emulgentia vasa cavæ, & aörtæ, per ureteres vesicæ, & singulatim dexter intestino cæco, & jecori quandoque, sinister vero lieni, & colo. *Obvolvuntur* duplici membranâ, unâ laxè a peritonæo, seu ejus duplicaturâ, unde *fascia renalis* dicitur, multâ pinguedine stipatâ; alterâ arctissimè a tunicâ externâ, & communi vasorum ingredientium dilatatâ. *Figurâ* Phaseolum exactè referunt, oblongi, superiore parte latiores, quam inferiore, antè, & postè compressi, exterius *Gibbi*, interius cavi, at inæquales ubi vasa admittuntur. *Substantiâ* sunt præditi constante partim ex innumeris minimis glandulis rotundis, veluti

veluti piscium ova, connexionem talem cum *vasorum emulgentium* ramis habentibus, ut ab interioribus, & exterioribus partibus reflexis, & in multiplices furculos propagatis adnascantur, ipsisque appendantur, uti poma ramulis arborum; quibus *nervi* ex plexu inter costali mesenterico orti conjunguntur: partim ex canaliculis membranosis seu urinæ vasis excretoriis a *Malpigi* ope microscopii detectis, quæ minimis illis glandulis (ut ipsi probabiliter censetur) correspondent; a quibus exorta superato vasorum arcu recta versus centrum petunt, & veluti in fasciculum recollecta in distinctas papillas seu carunculas papillares desinunt. Hæ in pelvim protuberantes hiant, & ab ejusdem tubulis excipiuntur, qui ut plurimum ad duodecimum usque numerum ascensu complent, & conjuncti communi concursu *pelvim* seu sinum illum membranosum constituunt, qui extra renes ex porrectis *ureteres* præbet. Hi communiter numero *duo* seu *gemini*; utrinque unus. *Figurâ* teretes. *Componuntur* ex crassâ, densâ, ac nervosâ membranâ, quam obducit altera a peritonæo mutuata. *Emergunt* ex reductâ renum parte, & flexuosè super mufculos *phoas* in coxarum regiones, protenduntur; unde mox in vesicæ latera retorquentur, eaque subeunt, non quidem directè, sed oblique: Ne, si directus pateret ingressus, qui in vesicæ capacitatem inciderat humor, retro compelli, regeique facilè posset.

Renes ità naturaliter constituti *secretioni seri* à sanguine *superflui* sunt dicati; ad quam præter renum structuram, & præcipuè glandulas, quarum ministerio totum hoc subsequi rationi consonum videtur, requiritur perpetua sanguinis fermentatio, quâ solutæ, & libertores redditæ salinæ, aquæ &c. Particulæ facilius occurrente structurâ excipiuntur, & à residuo separantur, quæ separatæ transmittuntur per vascula urinaria desinentia in carunculas dictas papillares, ex quibus à tubulis exceptæ, & ad pelvim delatæ, ulterius per ureteres progrediuntur ad vesicam uninariam.

§. 4. Actio autem hæc quamvis variis de *causis* inminui vel aboleri possit, magis tamen frequens a *calculo* vel *arenulis* substantiæ vel sinibus renum infarctis, ureteresve obstruentibus: de quorum generatione, & concrefcenti modo plurimæ apud auctores dantur dissensiones, quas persequi brevitatæ studium non permittit; adedque pauca e multis dictis expediam. Causari hanc concretionem rectè dicitur *sal* quoddam (*Sennert.* spiritum lapidificum. *Helmont.* duelech. *Charleton* spiritum gorgonicum nominat.) *volatile*, & *exaltatum* instar spiritus salis armoniaci: quippe urinæ calculosorum, & calculi recenter extracti talem odorem spirant, & per distillationem resoluti plurimum volatilis, & parum salis fixi reddunt. At *sal* hoc solum *calulorum arenularumque* productioni insufficiens videtur, nisi concurrat subjectum seu materia habilis, quam *serum sale tartaroque* imbutum consistuere arbitramur, quæ facile aquæ adjunguntur, uti videre licet in confectione

muria, & aliis præparationibus: patet enim hoc ex generatione calculorum variis in corporis partibus, cujus exempla abunde apud auctores exstant: dum serum ubique deferri, & permeare potest. Ità & ex concretionem lapidum in macrocosmo, qui olim fuere corpora fluida, vel mollia, & accessione vel exaltatione cujusdam jam inexistentis spiritus petrificantis in formam lapidum sunt redacta. Uti notat doctissimus Boyle in *tractatu de origine, & virtutibus gemmarum*. Ità ut hic serum unà cum *particulis salinis & tartareis* materiam arenularum, & calculorum suppeditare recte statuatur, quæ facilè locis, quæ pervadunt, adhærescunt, vel in iis subsistunt, (ut patet in macrocosmo, in quo aqua lutosa sabulum, & tophos gignit) & à *volatili, exaltatogue particularum salinarum*, earumve insitâ concrescendi aptitudine, quam videmus in concretionem tartari juxta dolium, & confectionem crystalli tartari, saliumque plantarum, in lapideam duritiem rediguntur.

§. 5. Ad concretionem hanc plurimum faciunt *causæ remotæ*, quæ considerandæ veniunt vel ut occasionem seu præviã ad malum dispositionem præbentes, quæ *προφάσεις*, vel ut suo impetu latentem in corpore causam in actum morbificum deducere aptæ, quæ *ἀφορμαί*.

§. 6. *προφάσεις causa* omnes internæ sunt, & quærendæ in sanguine, humoribus & partibus solidis. *Sanguis, & humores*, hic potius *qualitate*, quam *quantitate*, & *motu* peccant, & quidem *salinâ, tartaricâ, terrestri; & viscidâ*, ex mala præcipuè concoctione ventriculi, aliorumque viscerum depravatâ actione productâ: quippe ventriculi actione ritè procedente chylus laudabilis, volatilifatus, & ab excrementitiis suis partibus liberatus generatur; ità ut corpori nostro utile, ac purum alimentum suppeditare possit. Ubi vero hæc operatio depravatur chylus crudus, ac multis *crassis tartareisque succis* luxurians ad sanguinem, & humores adfertur, iisque actiones, & secretiones cæterorum viscerum & glandularum, alterando, & immutando similem naturam inducit: Hinc crudus ille sanguis & multis *particulis salinis, tartareis viscosisque* abundans ad renes defertur, quæ accedente *nativa renum imbecillitate*, vel singulari dispositione jure hæreditario eis impressa facile subsistunt, & ad coagulationem, atque concretionem tendunt: *Renum enim nimis angusta* circa ureteres *coagmentatio* liberum secreti feri transitum impedit, cujus tunc tenuiore parte per colationem ablatâ *saline tartareæ*, & magis *fixæ particule* remanent, & à *vi salis fixativâ* coagulantur. *Nimia autem vasorum emulgentium*, & ex parte *renum laxa constitutio* viscidis humoribus aditum admittit, quibus *saline tartareæque* feri particule ad se invicem conjunguntur, vel *calculo* vel *arenulis* jam in renum substantia, vel cavitatibus subsistentibus agglutinantur: undè continuo augentur, & variam figuram magnitudinem, consistentiam, & similia acquirunt.

His addatur *etas* generationi *calculorum* magis ansam præbens. Ità adultio-

tiores, & senes plus, quam juvenes aut pueri *Nephritide* sunt obnoxii. *Galen. lib. de renum affect. dignot. cap. 2.* Quamquam nulla *etas*, imo & nullus *sexus* ab eâ immunis sit: Ratio tamen, & anatome nos docet vias urinarias in pueris præsertim grandioribus ob blandum calorem, & humiditatem laxiores, & ampliores esse quam in senibus, qui cum totum corpus ficcius obtineant, vasa renum, & ureteres, partesque membranosas ficciores ac proinde angustiores habent.

§. 7. Ἀφορμῶν in *sex rebus non naturalibus* consistunt, quæ amplum in corpus exercent dominium; aded quidem, ut ab ipsis tota fere dispensari videatur sanitas. Inter illas primum locum sibi vendicat *Aër*, quo non potest causa esse universalior cum bonæ valetudinis, tum morborum: Purus enim *aër* optatæ valetudinis, corruptus vero morborum parens. Quot non aëris diversas quotidie, & e variis influxionibus perverfas sentire solemus particulas! quæ e solo substrato, aut solo affluente mediante solarium radiorum vi elicitæ, & corpori nostro communicatæ totam ejus constructionem, systematicque universi conditionem immutare possunt. *Crassus* imprimis, *humidus*, & *nebulosus* in corpore magnam alterationem excitat, fermentationes destruit, *νεκρῶν* sanguinis & humorum turbat, spiritus torpidos, & sanguinem fæculentiorem reddit. Imo & magnam considerationem meretur, qui multis *particulis salinis* abundat, præsertim in locis ad ora maritima sitis.

Aëri succedit *cibus & potus*, qui si non majorem saltem eandem cum aëre vim obtinent sanguinem alterandi, nec non fermentationes prosternendi: nam, (ut recte inquit *Fernel. lib. 1. parb. cap. xiv.*) *Cibi potusque* vitia morbis gignendis pabulum materiamque suggerunt, e qua morbi interdum spontè emanant nullo evidentis causæ impulsu, ubi ab aëre vel aliis causis evidentibus morbi vix ulli excitantur, nisi consentiat corporis prædispositio, & humorum constitutio. Si hæc tota ex cibo & potu profecta est, maximam hinc sanæ in gignendis morbis vim obtinent. *Qualitate* vel *quantitate* peccantes neque integrè concoqui neque in bonum sanguinem verti possunt, sed plurimas cruditates cumulant. Cæterum *Cibi* huic affectui ansam præbentes plurimum salis, austeri & terrestris succi continent. Inter eos à veteribus læc refertur, *Hipp. lib. 1v. de morb. ob caseum*, quem *Galen.* etiam culpatur. *vi. epid. com. 3. 15.* sed in nullo plus terrestris & salinæ materiæ, quam in veteri. Sub eadem classe sunt fructus immaturi, austeri, acerbi, ut *mespila*, *cydonia*, *castanæ*, *fungi*, item & *tubera*. Carnes animalium crassum, & terrenum chylum præbentes, ut *suilla*, *bubula*: imprimis *sale*, ac *fumo indurata*. Pisces *muriâ conditi*, vel *siccati*. Aves *lacustres &c. potus* impuriore non ritè desecati. Vina *immatura*, *austera*, *nigra*, *crassa*, imprimis *mustum*, *cerevisia recens*, & *fæculenta*, nec non *aquæ turbidæ*, *palustres &c. insignis* de his locus apud *Hipp. lib. de aëre, locis, & aquis Sect. xxi.* Hisce jam
con-

considerandus succederet cibus utendi *modus*, sed ad diæticos scriptores curiosum lectorem dimittemus, & ad somnum vigilasque pergemus.

Somnus ergo, & *vigilia* meliorum vitæ humanæ partium jucunda, & debita vicissitudo, qua delassatum corpus a labore avocamus, & resectum ad labores reducimus. Si invertatur, aut interrumpatur, etiam valentibus aliquid grave brevi irruentes morbos minatur. *Hipp. aph. II. 3. & VII. 71.* *Somnus* enim longior, aut inordinatus omnes sensuum mentisque vires torpidas reddit, functiones animales infringit, crudos humores, omnisque generis supervacanea cumulat. *Vigilia* contra nimix, quatenus spiritus exhauriunt, calorem nativum dissipant, magnum faciunt cruditatum proventum.

Cum his pari fere passu ambulant *motus*, & *quies*, omnis enim agitatio corporis nimia vigiliis quiete sociatis noxior; hanc vero si vigilia comitentur, major noxa sequetur. Sic vita deses (quam hic per *quietem* intelligimus) totum hominem reddit languidum, quam si somnus obrepat, res in pejus verget.

Ad eundem offendunt lapidem, quibus *retinenda* effuse excernuntur, ut mensium, Hæmorrhoidum, alvi &c. evacuationes nimix. Nec periculum evitabunt, quibus *excernenda* retinentur: hæc enim partim sanguini confunduntur, vel refunduntur, partim aliis ab eo secessuris obstaculo sunt, ex quo inutiles humores in corpore congeruntur.

Non autem excludenda *animi passiones*. Quid varii animi affectus in sanguine, & humoribus alterandis possint, satis ostendit curiositas ipsa *Sanctorii, in medicina sua statica. S. VII.* Rationes vero quare, & modos quibus id efficiunt, hic tradere longum nimis foret. de his videri potest *Cartesius lib. de anim. passionibus.*

§. 8. Ultimo considerationem merentur *res non naturales non necessario* nobis obvenientes, eæque tam *arbitraria* quam *fortuita*. Ad *arbitrarias* referuntur, vel *ambientia*, ut vestimenta nimis densa & arctius cincta; æstuaris, balnea. Vel *amissa*, ut venus effrænata, purgationes frequentes, & vehementes, sanguinis evacuationes immoderatæ per V.S. &c. Vel *acta*, ut corporis exercitationes excedentes, succussariæ, equitatio, saltatio, decubitus in lecto supinus. Vel *assumpta*, ut medicamenta, venena &c. Ad *fortuitas* referunt contusiones, casus, vulnera, &c. De his vero causis notandum occasionales tantum esse, prædispositionem requirere, neque necessario calculos, vel arenulas pr oducere.

§. 9. Tantum de causis, nunc *differentia* spectandæ veniunt. Quare ratione *morbi Nephritis* alia est *hereditaria*; alia *adscititia*, illa locum habet ubi a parentibus in liberos propagata est, hæc, cum propter nativam renum imbecillitatem, vel causas nonnaturales superius enumeratas oborta est. Ratione *partis affectæ*, siquidem interdum *unus* tantum, interdum *ambo renes* afficiuntur. Denique ratione *causæ*, ita ut sint *arenula* vel *calculi*, qui ab
in

in vicem dirimuntur numero; quod vel unus, vel plures sint, prout materia simul juncta concrefcit, vel in plures partes seu plura loca dispergitur. Magnitudine, cum alii sint parvi, alii mediocris magnitudinis, alii etiam permagni, pro majori, vel minori materiae copiâ, ex quâ procreantur. Colore, sic alii sunt albi, alii cineritii, alii rubri, alii flavi, alii subnigricantes, pro varietate, & admixtione materiae, ex quâ conflati sunt. Unde patet non sequi calculos rubros semper in renibus, albos vero in vesicâ gigni. Figurâ, alii enim sunt longi, teretes, alii sphaerici, alii lati, & ad latera utrinque compressi, alii obtusi, alii acuti, alii aliam obtinent figuram, pro varietate foci seu nidi, in quo concrefcunt, & coagmentantur. Ratione substantiae, quo nomine calculi sunt vel solidæ, densæ, compactæque, vel fragilis, spongiosæ, laxave substantiae, pro intensiori, vel remissiori vi salis coagulativâ. Superficie unde hic levis, alter asper, tertius unâ parte levitatem, alterâ aspredinem sortitus est; prout æqualiter, vel inæqualiter materia constituta est, vel synnagmati Indies apponitur. Postremo loco, dum nimirum alii in ipsâ renum substantiâ, alii in eorundem sinibus generantur, uti testatur *Forest. lib. 24. obs. 16.*

§. 10. Perspectâ huc usque hac rerum facie, *symptomata*, utpote interioris oculique morbi, a quo fluunt, conspicua, & expressa *signa* ut consideremus tempus monet. Inter ea primo sese prodit loco *dolor fixus, & stabilis*, qui in lumbis, quibus adherent renes, percipitur, modo in latere dextro, modo in sinistro, modo in utroque; prout in alterutro renum, vel utroque calculus, vel arenulæ subsisterint. Itque ut plurimum *gravatious*, quamdiu substantiæ seu carni renum obtusiori sensu donatæ inhærent. Ubi vero ad partes magis membranosas nerveasque tubulos scilicet, pelvim, vel ureterem, exquisito sensu præditas accedunt, *dolorem acutum, pungentem*, imo & dolores partus (ut ajunt) *excedentem* excitant. Oritur hic *dolor* ex irritatione, & nimiâ distensione partium membranearum, & nervosarum a calculo vel arenulis productis, quæ vix sine aliquâ rptione fibrillarum *hoc est* continui solutione accurate loquendo percipi possunt; unde tristis idea mediantibus nervis fibrillis intus tensis extensisque constantibus menti repræsentatur. Calculus jam in renibus existens si eorum actionem vitiat, & quodammodo transitum secreti seri impedit, *Urina pauca, cruenta, tenuis, & aquea* excernitur. Cum vero se propter equitationem, ambulationem nimiam festinum per scalas descensum, vel aliam quamcunque exercitationem vehementem movere incipit, & simul asper sit; primum *urina subrubra*, mox ubi angustiam papillarum processuum perrumpens tenerrima vascula dilacerat, *cruenta* fere ejicitur. At jam expulsæ renum substantiâ, nisi ureterem obstruat, *urina multa turbulenta* quandoque cum *exiguâ filamentis, multisque arenulis* existit. Hæ autem a *scorbuticis* probè distinguendæ sunt. *Scorbuticæ* non itâ fundum petunt uti *Nephriticæ*, sed urinæ calidæ permixtæ manent, nec

vix in ea conspiciuntur; postea vero refrigeratâ urinâ concresecunt, & undique vasis lateribus adhærent. Præterea digitis contritæ in mulcilaginem abeunt, cum *Nephritica* duræ sint nec itâ friabiles. Quod si calculus præ magnitudine ureteri inhærens permeare nequeat, *Urina suppressionis* causa evadit. At non solum hæc modo enumerata calculus in renibus, vel ureteribus moram trahens efficit, sed etiam (præsertim grandior) comprimendo nervum musculi *Isos* dicti, flexionique crurum dicati, cui renes ac ureteres incubant, *torporem cruris*, quod est e directo renis laborantis, producit; qualem percipimus, si femur alterum alteri diutius imponamus, vel dum diutius alterutri cubito innitatur. Ita similiter renes, eorumque membranas, vel ureteres torquendo, & distendendo propter consensum vasorum lumbis incumbentium cum iis, quæ ad partes inferiores tendunt, in viris *testiculum*, in mulieribus *partes inferiores* lateris affecti ad superiora quasi *retrahit*.

Uti hospes hic exosus in medio positus tragœdias suas ad inferiora exercet, sic etiam ad superiora: nam cum (existente magno consensu inter ventriculum & renes propter nervum paris vagi, cujus rami a stomacho reflexi in plexus renales feruntur) renes a calculo, vel arenulis lancinantur, pariter vellicantur nervi stomachici, unde ventriculus accedente inordinato ac impetuoso spiritu animalium influxu in fibras ventriculi constrictorias, & imprimis orificii inferioris ad expellendum quod molestum est irritatur, atque sic primo *nausea*, deinceps *vomitus*. Hinc *alvus* fere semper *adstricta* est, ita ut vix flatus emitti possit, totâ naturâ inverso intestinorum peristaltico motu ad superiora veluti deductâ.

§. II. At cum nausea & vomitus, imo alia pleraque *Nephritidis* signa *colico dolori* tam exacte conveniunt, ut hi duo affectus sese mutuo fraude tam occultâ mentiantur, & vix unus ab altera distingui possit: operæ pretium videtur afferre signa quibus alterum ab altero discernere liceat; ut cuique propriis remediis occurrere possit, licet in primo paroxysmi insultu, ubi dolori supra modum sævienti potissimum obvertenda est Medicina, inter *colicum dolorem* & *Nephritim* de auxilio satis conveniat: ita ut quæ huic prodesse, illum etiam juvare queant subsidia. Temporis tamen progressu, & invalescente morbo disparæ indicationes emergunt, remediaque diversa postulantur. *Distinguntur* autem secundum auctores ratione loci dolentis, symptomatum, & excretorum. Itaque ratione *loci dolentis*, quod dolor nephriticus plerumque fixus, & stabilis in lumbis percipitur, eo in loco, quem cubitus deflexus demonstrat, isque profundior magis versus lumbos vergens. Colicus vero magis ad anteriora, sæpe peregrinatur, locum mutat, & per totum intestinorum circuitum oberrat: fixum tamen se observasse refert *Riverius obs.* 38. *Cent. II.* Ratione *symptomatum*, sic dicitur in *nephritide* dolorem esse perforantem, in *Colico* lancinantem, quem peritissimi vix distinguere possunt. At

in *Colico* rarissime observatur dolorem exacerbari, ubi ægri sese subito ab uno latere in aliud convertant, quod in *Nephritide* familiare, præsertim calculo in pelvi existente. Ita etiam rigor totius corporis ubi calculus substantiam renum pertransit, & ad eorum membranas, pelvimque accedit. Sic rarissime in *Colico* urinæ omnimoda suppressio, vel cruenta mictio est. Imo & impeditus cruris alterutrius motus, & retractio testiculi in viris, in mulieribus partium inferiorum quasi ad superiora. Ratione *excretorum*, sic sæpe ab arenulis vel calculis excretis levamen sentitur in *nephritide*, quod minime in *Colico*. E contra in *Colico* ab excretionibus per alvum, & vomitum majus levamen sentitur quam in *nephritide* teste *Riverio* *Cap. 1. lib. x.* Atque adedum signa utriusque affectus sibi tam affinia sint, signa plurimum jungenda sunt, ac syndrome præcedentium consequentium, conspirantiumque opus est. Medici tamen peritissimi non raro in eorum distinctione errare possunt, quod ipsi *Galeno* contigit de se ipso id candidè consentiente *lib. 11. de loc. affect. cap. 5.* Hisce verbis, memini mihi ipsi accessisse dolorem vehementissimum, ut videre mihi viderer in intimo ventre terebro perforari, eo potissimum spatio, per quod a renibus ad vesicam ureteres scimus extendi. Clystere injecto excrevi simul gravissimo cum dolore humorem vitreum: equidem putabam lapidem in altero rene impactum; aded erat (ut mihi videbatur) doloris ipsius species perforanti similis: atque vacuato humore, doloreque sedato, manifeste constabat lapidem causam non fuisse.

§. 12. Cæterum distinguenda *Nephritis* ab *inflammatione renum*, cui etiam ferè omnia adsunt symptomata, quæ *nephritim* comitantur. In hoc autem *renum phlegmone* differt a *nephritide*, quod illi semper sit conjuncta febris, huic verò minimè aut rarissimè, nisi ob ingentes dolores, & perturbationes sanguinis, & humorum accedat. Porro dolor in *renum inflammatione* magis continuus, & pulsanti similis, in *Nephritide* vero magis interpolatus seu periodicus. Deinde ardor ingens posticè, in eo, quod ab extremis costis ad coxendicem extenditur, spatio sentitur, qui *Nephritidem* non comitari solet, nisi præ ingenti afflictione excitetur simul inflammatio.

§. 13. *Prognosis* quod attinet morbus sanè valde periculosus est, ut rectè inquit *Riverius*: gravissima enim mala, ut inflammationem, exulcerationem, dolores atroces, vigilias, virium dejectiones, febres, urinæ suppressiones, aliaque symptomata perniciosà inferre consuevit. Si cum ulcere renum conjunctus sit calculus difficillime curatur: nam ad ablationem calculi extenuantibus, ad ulceris vero curationem incrassantibus, & emplasticis opus est. Quibus hæreditaria in renibus calculosa dispositio est, vix unquam sanantur, adscititia majorem spem curationis portendit. Renes ubi affecti sunt (inquit *Celsus* *lib. IV. cap. x.*) diu male habent, difficillimæ vero curæ in senibus est. *Hipp. aph. VI. 6. & VI. epidem. sect. VIII.* renum inquit mor-

bos non vidi sanatos supra quinquagesimum annum. Ita *Erasmus lib. epist.*
 „xxi. ad *Christophorum Episc. basil.* ait, feminae sterilescunt ætate, me se-
 „nectus reddit fecundiorum: aut enim concipio, aut pario, aut parturio.
 „Sed partus est viperinus, & vereor ne quando parentem interimat. Certe
 „semel, atque iterum gravi periculo sum enixus. Quod si parum favente
 „Junone, vel Lucinâ niti cœpero, vixerit Erasmus. Majorem difficulta-
 tem præbet calculus major, (si cognosci possit) præsertim in principio sci-
 licet ubi æger eo antea nunquam afflictus fuerit ob angustiam ureterum.
 Qui vero sæpius calculos excrevere levi negotio iis liberantur; nisi sint iusto
 majores: nam ureteres semel a calculo ampliati iterum nunquam concidunt.
Helmont. in supplement. paradoxo numero critico. Rotundus & levis modo
 fit parvus facilius excernitur, difficulter qui aliâ quâcunque figurâ præditus,
 præcipuè oblongus, & simul asper. Si vero uno ramo pelvi, altero Ure-
 teri infarctus difficillime curationem admittit. Periculosum valde ubi cal-
 culus sibi exitum per lumbos quærit. (*Tulp. obs. 28. lib. 1v. & Roonbuisers*
obs. 28. part. 1.) Imo & valde molestum ubi per inguina; (*Stalpert vander*
Wiel obs. 91. 92.) solutio enim vix curari potest, propter continuam exstilla-
 tionem feri. Difficultatem auget mictio cruenta, vascula enim rupta signi-
 ficat. *Hipp. aph. 1v. 78.* at in extremo versatur periculo, ubi per aliquot
 dies urina omnimodè supprimitur: nam si serum denegato transitu ad va-
 sa majora regurgitet, & cerebrum præcordiaque opprimendo difficulta-
 tem spirandi inducat, æger lumine adempto animam corpore moribundo
 fundit.

Solutionis vero spem portendunt urinæ, quæ primum tenues, postmo-
 dum vero crassæ apparent, & arenulæ, vel lapilli in fundo resident, remit-
 tentibus simul symptomatibus. Si materia tartarea, Salina alio avertatur bo-
 num. Ita videmus (inquit *Beverovicus lib. de calculo*) qui solutiore alvo
 sunt, minus hoc malo infestari, quam quibus venter adstrictus. Sic arthri-
 tis *nephritidi* succedens, quoniam ferè eadem est utriusque materia, non ra-
 ro ægrum à priori morbo liberat. At redundante nimium materiâ sæpe utri-
 que subsistunt. Sic *nephriticis* supervenientes hæmorrhoides bono sunt. *Hipp.*
aph. vi. 11.

§. 14. Iis, quæ ad *nephritidis* indolem plenius cognoscendam pertinent,
 traditis, ad ipsam hujus morbi *medelam* recto nunc pede procedimus, niti-
 tur autem *medela* indicationibus suis, seu fuleris firmissimis. Earum prima
Curatoria est, in qua primo respiciendum, ut *dolori* utpote symptomati
 valde urgenti, cum sæpe tanta feritate in luctuosum ægrum sæviat, ut per-
 petuis vigiliis spirituumque exhaustu eum in manifestum vitæ discrimen addu-
 cat, maturè medentis consilium obvertatur, illequè tollatur, atque jucunda,
 amica, ac debita sensatio menti concilietur; quæ obtineri nequit, nisi amo-
 to,

to, seductove, quod eam impedit: quare viæ emolliendæ, patulæque reddendæ, atque sic *arenula vel calculi* expellendi; quod si præ magnitudine vel inæqualitate præstari nequit; comminuendi, & simul ad excretionem propellendi. Altera *præservatoria*. Hæc causarum *calculorum*, & *arenularum* productionem efficientium generationem prohibet, vel admissionem corrigit per medicamenta materiam, salinam tartaream & viscidam abstergentia, renescque roborantia.

§. 15. *Dolori* itaque prospiciens medicus, ut infimi ventris proluvies, ne intestina sordibus tumidâ afflictum comprimant renem, confestim eluatur, emollientem, leviterque educentem *clysterem* mox injiciendum curet. Materia remedii sit, ex decocto communi pro clysteribus ad ℥viij. admiscendo mellis com. vel arundinacei ℥ij, salis com, ℥j. at ubi alvus à viscidis adstricta sit, fœcesque subsistant, fortior reddi potest additione loco mellis elect. hieræ picræ & diacathol. ana ℥ss, vel aquæ benedictæ *Rulandi* ℥i℥, vel ℥ij. dein scubulis subductis, ut membranæ tensæ laxentur, viæque urinariæ amplientur, immittantur clysteres emollientes ex lacte dulci cum vitellis ovarum, & saccharo, jusculo vitulino, vel vervecino, oleo amygdalarum dulcium, raparum, lini, liliorum, chamæmelino, rutaceo &c. qui pro rei necessitate sæpius reiterari possunt. dolor vero si valde urget, clysteribus anodyna admisceri possunt.

§. 16. Post clysterem ubi turget materia in initio (*Hipp. aph. 1. 22. & v. 10.*) & copia abundat, lenis *purgatio* (fortis enim hic locum nequaquam invenit, sed pari odio ac venena hominis vitæ lethales struentia insidias abominanda) remittente aliquantulum dolore exhibeatur, ut eâ emendetur copia, alvusque aperta fervetur: hunc in finem convenit ptisana laxans *Riverii*, vel infusio folior. sennæ ℥ij. ii℥. cum cerevisia tenui, vel aqua calida, eo modo quo infusio fit folior. thee, addito simul tartaro vitriolato parva in quantitate, & saccharo. vel quod ℞. resin. jalappæ vitell. ovi solut. gr. x. xii. vini albi ℥ij. sacchar. clarif. ℥ij aquæ cinamoni ℥j m. f. haustus. Hæc si rursus propter *nauseam*, & *vomitum* hic ut plurimum comitantem evomuntur, exhibeatur in forma boli, vel consistentiæ solidioris. Sic rhubarbar. pulverisatum in parva quantitate seu ℥ss. cum conserva rosar. pallid. vel therebinth. Veneta, pulpæ cassiæ, tamarindor, prunorum acido dulcium recenter extractæ. elect. diapr. sol. de succo rosar. &c. At si hæc nihilominus præ dolore rursus magis urgente, & contractione ventriculi ad superiora iterum ejiciuntur; natura in suo conatu parum juvanda levioribus magnâ in copiâ haustis, ut sunt aqua tepida cum oleo communi, amygdalar: dulcium, vel butyro, jura pingua, oxymel scyllit. &c.

§. 17. Ventris sarcinâ hisce maturè deoneratâ, proximus erit *Phlebotomia* locus, iis tamen unicè celebrandæ, quibus ex sanguinis corpus undique circum-

fluentis pleonasmō, vel orgasmo præ doloris ferocia afflictæ *renis inflammationis* impendet, minime interim neglecto virium tenoris consilio. Mittendus autem erit sanguis e venâ secundum rectitudinem remotissimâ à parte affectâ, brachii scilicet, quod e directo respondet magis affecto reni: ad eam vero quantitatem, quæ præsentî Medico consideratis cum iudicio rebus omnibus necessaria visa fuerit. Vel secunda vena in pede (præsertim mulieribus passione hysterica obnoxiiis, vel catameniis suppressis laborantibus, vel mensibus instantibus) alterutro, si alter ex renibus plus altero labore, aut in utroque, si ex æquo renes affecti sint: à quâ V. S. magnum levamen secutum fuisse testatur *Riverius Obs. 15. Cent. 1.* Si vero hæmorrhoides in assuetis sint suppressæ, *hirudines* venis hæmorrhoidalibus apponantur.

§. 18. Hisce adjungenda, quæ exterius *parti dolenti* adhibenda sunt. ut *fomenta*, & *linimenta*, ut nihil hic non moliamur, quo membranæ laxentur, viæ amplientur, & cruciatibus adferatur levamen. Paretur ergo *fotus* ex radic. altheæ, cucumer. asinini, lilior. albor. herb. absinth. artemisia, ruta, cherefol. petrosel. althea, malva, violar. verbasc. mercurial. summit. anethi. flor. camomill. sambuci, meliloti. sem. lini, scœnugræci, anisi, carui, cumini &c. Pro forma sit sequens.

℞. rad. altheæ, cucumer. asinini aa. ℥j.

herb. malvæ, bis malvæ violar. absinthii aa. mʒss.

flor. chamæmel. meliloti, sambucii aa. mʒ. sem. cumini ℥vj.

coquantur in S. Q. aquæ comm. vel cerevisiæ tenuis, & vini albi
aa. part. æqual. ad ℥ij.

hoc decocto calente spongia immersa, & leviter expressa, semel, atque iterum lumbis dolentibus applicetur.

§. 19. Fotum hunc occulta cutis spiracula dilatantem excipiat usus *linimenti*. Materiam suppeditant unguent. Agrippæ, martiatum, altheæ, aureum. Oleum laurin. Palmæ, anethi, chamæmel. absinth. mastichin. scorpionum, nervinum, rutæ, verbasci, laterum seu philosophor. therebinth. spicæ, ceræ, &c. Præstat quod

℞. unguent. martiati, altheæ aa. ℥j.

ol. mastichin. ℥vj. scorpion. ℥ij. ceræ stillat. ℥ij. misce.

§. 20. Ità etiam *cataplasma* parti dolenti imponitur, quod confici potest ex residua decocti cum farina fabar. scœnugræci, oleo anethino, chamæmelino &c. Imo & linum crudum, vel coctum, & in fasciculum recollectum. At circa horum (præsertim etiam fomenti) usum notandum, ne insensibilis transpiratio, præsertim ubi metus inflammationis est, prohibeatur, quod sæpe fit aëre existente frigidiore, imprimis tempore hyberno, dum ea nimis cito refrigescunt: tunc potius *emplastrum* usui venit, illudque sit

fit ex empl. de mucilag. & melilot. cum oleo anethin. vel chamæmel. vel potius therebinth. malaxato, & in corio extenso.

§. 21. Quod si istorum omnium præsidiorum usu *dolores* non remittant, in *semicupium* demittendus æger, ex herbis emollientibus, & discutientibus superius enarratis confectum; inque illud moderatè calidum per unam, alteramve horam collocandus. ad eundem finem (*Riverius obs. 3. com.*) thermæ usurpantur.

§. 22. Interim minime negligendum post clysterem per os propinare ea; quæ *tormina nephritica* demulcent, viasque dilatant. Huic scopo optimè satis facimus exhibendo cerevisiam Roterodamensem, Wesepensem, *decoctum* rad. altheæ, liquiritiæ cum hordeo mund. *emulsionem* ex aq. hordei *libi*. sem. cucum. melon. aa. *ʒvj.* amygdal. dulc. excort. *ʒij.* vel ex solo sem. cannab. *ʒiiii.* iv. add. expressioni syrup. altheæ Fern. papav. errat. aa. *ʒvj.* vel albi *ʒb.* *julapium* ex aq. hordei *ʒxxiv.* syrup. limonum, violar. vel cerasor. nigr. aa. *ʒij.* iis, addito spiritu vitrioli ad justam aciditatem. Oleum amygdal. dulc. recenter express. sine igne (alias sæpe febrem inducit) ad *ʒj* vini rhenan. ad *ʒiij.* syrup. capill. vener. *ʒvj.* vel bolus, ut melius retineatur, ex oleo amygd. dulc. recenter express. cum saccharo cando, & nuce moschata.

§. 23. *Dolore* crescente ad *opiatam* transeundum, quæ utiliter etiam sub vesperam dantur, ubi mane vomitorium, vel purgans exhibitum fuerit; ut ab eis inducta humoribus commotio rursus sedetur. Ut theriaca, mithridat. diascord. Frac. ad *ʒj.* Syrup. papav. errat. albi, diacodion, Tinctura anodyna, laudan. opiat. &c. quibus pro diversis circumstantiis confect. alkermes, hyacinthor. & cætera cardiaca admisceri poterunt.

§. 24. Hisce viis sufficienter laxatis, & mitigato maximâ ex parte dolore, ad ea deveniendum, quæ *calculum educere* valent. Incipiendum tamen a lenioribus. Hunc in finem conducunt rad. eringii, ononidis, petrosel. liquirit. herb. virga aurea, hederaterrest. adianth. capill. ven. cherefol. faxifrag. flor. sambuci. fruct. alkekeng. bacc. juniperi. sem. milii, milii folis, fraxini, nymphæ, petrosel. apii, dauci, carui, violar. ciceres rubri. Aquæ ex herbis & floribus prædictis destillatæ. balsamus juniper. copaivæ. therebinth. ol. juniper. succini, sassafras. spiritus nitri. conchæ ostrear. calcinatæ, sal succini, prunellæ. lap. judaic. nephritic. aselli præpar. &c. ex his componi poterunt mixturæ, decocta, pillulæ, pulveres &c. pro cujusque ægri & Medici bene placito.

Ut à lenioribus incipiamus, detur vinum rhenan, cum succo limonum, vel acidorum arantiorum, & syrup. altheæ Fern. in largiori dosi. Vel therebinth. Venet. ad *ʒij.* cum vitello ovi subacta, additoque vino Hyspan. ad *ʒij.* syrup. quinque radic. ad *ʒb.* ita & sequens *mixtura*.

℞. aq.

℞. aq. flor. sambuci ꝑv. (si visciditas vel flatus adsint, addi potest aq. foeniculi, vel petroselin.) oculor. cancri pulver. ꝑss. vel ꝑj.

syrup. altheæ Fern. ꝑvj. spir. nitri a gt. x. ad xx. misceantur.

Ufus sit ter, quaterve de die ad cochlearj. ij. At si dolor ab eâ rursus exacerbetur moto aliquantulum calculo, ab ejus usu desistendum, vel loco oculor. Cancri admiscenda gr. ii. laudan. opiat. & emolliendum (quod probè notandum circa omnia *calculum moventia* adhuc recensenda) per clysterem ex jusculo, lacte, vitello ovorum &c. & per os exhibita ut decoctum *Foresti*, quod dum nimis spissum est ingredientia minuenda sunt. Hujus locum supplere potest decoctum ex rad. altheæ. petrosel. liquiritiæ, herb. veronica, capite papav. albi, addito colaturæ melle, vel saccharo, & sale prunellæ, vel emulsio ex semin. frigidis, papav. albi, & amygd. dulc. excort. addito syrup. papav. rhæad.

Decoctum tale sit. ℞. rad. ononid. eringii aa. ꝑj. liquiritiæ ꝑss. herb. veronicæ, heder. terrestr. summ. virgæ aureæ aa. mis. bacc. juniperi ꝑj. fruct. alkekengi ꝑss. sem. petrosel. dauci aa. ꝑiij. Coq. in s. q. aq. comm. ad tbiij. colat. instillantur spir. salis nitri gt. xxx, vel xl. detur usui sumendo bis vel ter de die haustum.

Platerus prax. med. tom. ii. cap. 12. laudat hæderam terrestr. in aqua vitæ infusam.

Si æger desideret *Pillulas*, illæ hoc modo formentur.

℞. terebinth. Ven. ad consistentiam pillular. in aqua petrosel. coct. ꝑij. rad. saxifrag. pulv. ꝑss. oculor. cancr. præp. ðiv. troch. alkekengi ꝑj. f. massa, de qua formentur pillulæ magnitudinis pisi minoris. Ufus

bis de die v. vel vi.

Si potius cupiat *pulveres*, in similem modum fiant.

℞. Sem. nymphæ, petrosel. fraxini aa. ðij. rad. liquirit. pulv. ꝑj. ol. juniperi gt. xii. xiv. f. pulv. n. viii. æqual. usus unus, vel duo de die cum convenienti vehiculo. Ad eundem scopum valde commendatur à *Mynsicht* liquor nephriticus in *armam. med. chym. pag. 335.* descriptus. Sic & tinctura, ligni nephritici, vermium majalium. Item vinum malvaticum, in quo silices igniti sæpius extincti sunt, propinetur bis de die ad ꝑvj.

§. 25. Hæc si calculum parum promoveant, præstat corpus ambulando, assumpto prius aliquo prædictorum, movere. *Platerus ii. part. prax. cap. 12.* laudat *cucurbitulam* sine sacificatione paulo sub doloris loco affixam, quæ *calculum* loco movet, indeque semper secundum ureteris ductum cucurbitulam mutando, & doloris sedi semper subaffingendo, donec ad vesicæ regionem eventum sit, illum, ut in vesicam descendat, hac ratione promovet. Quod si stranguria, pruritus, & tentigo glandis penis in viris, Urethræ in mulieribus egressum molientis *calculi* signa parum urgeant; *Calculus* magis promoveatur exhibitâ tincturâ antinephriticâ Amstelodamensî, vel elix. Nephrit.

Schroderi in Pharm. sua med. chym. lib. 1. cap. 1. descript: Ac pubi imponatur cataplasma ex cherefolio cocto, & cum oleo scorpionum frixo.

§. 26. Si autem calculus neque diureticis lotium illi a tergo suffundentibus, unaque dolorosam tensionem blando madore laxantibus, nec cucurbitulæ affixæ tractioni auscultet: Locus conjecturæ est illum solito majorem, vel inæqualem esse. Quo casu danda opera, ut comminuetur, ac resolvatur. Hunc in finem ab *Helmont. tract. de Lithiasi cap. 7.* Laudatur ludus *Paracelsi*, hic (inquit) nempe est lapis laxifragorum apex, & calculosorum desiderium. *Unzerus tractat. de Nephritide* valde probat magisterium tartari vitriolati, oculor. cancri. & lapid. judaici. *Quercetanus tract. art. Med. pract. cap. 1x.* verum specificum ad attritionem calculi statuit essentiam, seu liquorem Crystalli, & oleum camphoræ cum proprio menstruo paratum, & ad ℞s. exhibitum cum vino albo, aut decocto, vel liquore aliquo diuretico. *Idem in consiliis de Nephritide* commendat spiritum vitrioli. Ita *Dom. Panarollus obs. 34. pentecoste 2.* refert se mulierem curasse, quæ duorum mensium spatio plus quam 400 calculos excrevit per meatum urinarium, differentis tamen magnitudinis, propinato spiritu vitrioli cum aquâ graminis ad aciditatem.

§. 27. His peractis paulatim vela contrahemus, & pergemus ad *preservationem*, qua quis se magnopere a calculo immunem servare potens est. Facilius autem est, ut cum *Seneca* dicam, excludere perniciofa, quam regere, & non admittere, quam admissa moderari: Cum enim se in possessione posuerint, potentiora rectore sunt, nec recidi, minuive se facile patiuntur.

§. 28. Qui igitur a calculo se *preservare* vult, operam dabit, tum ne colligat inimicam materiam, e quâ coagmentatur, tum ut ea fugiat, quæ renes debilitare possunt: Quod ut omnibus, ita imprimis præceptum volumus iis, qui vel ab ortu, vel aliquo casu debiles, quibus tanto magis omnis observatio necessaria est, quanto magis obnoxia offensiva est infirmitas. Hic *rerum nonnaturalium* vis maxima. Vitetur ergo aer crassus humidus, & nebulosus, itemque multis particulis salinis scatens. E contra eligatur purus, serenus, temperatus, nullisque inquinamentis infectus. Pro egregio ad sanitatem conservandam remedio *alimentorum* electionem, moderatamque ingestionem (cum *Celso*) qui habet, sese bene habebit. In *victu* igitur a salis, austeris, tartareum terrenumque succum præbentibus, & difficilioris concoctionis, iisque omnibus, quæ §. 7. culpavimus, abstinendum. Utilis e contra victus moderatus, attenuans, boni succi, & facilis concoctionis, habitâ semper ratione intemperiei, & corporis constitutionis. Panis similagineus præfertur siligineo. Carnes conveniunt mediocris ætatis tam assæ, quam elixæ: quæque condiantur cum rapis, rad. apii, pastinacâ, betâ, petrosel. cherefol. cichoreo, buglossa, boragine, cinamomo, nucemoschata

&c. Pisces sint saxatiles, & qui friabili sunt substantiâ. Juscula herbis enarratis alterata. Pulviculæ avenaceæ, vel e lacte ebutyrato recenti cum pane similagineo, ovi vitello, pomo acido dulci & vino rhenano. Decoctum milium, inter bellaria radic. raphani min. oblongi, armoraceæ. *Potus* omnis sive vinum sit, sive cerevisia, sive aqua, limpidus esse debet, tenuis, & bene defæcatus. Convenit imprimis vinum rhenanum, malvaticum, chalybeatum. Cerevisia lupulo, & herbis antenephriticis saturata, neomagenis. *Helmont. tract. de Lithiasi cap. 1.* valde extollit cerevisiam, cui semen dauci incoctum est. Conferunt etiam aquæ minerales, acidulæ, & vitriolatæ teste *Riverio*. Utilis est spiritus juniperinus rhenanus, sic hydromel, præsertim cum foliis ribesiorum nigrorum paratum, emulsiones. *Potus* Coffe Thee, &c. Convenit hisce interdum instillare aliquot guttas elyx. Proprietat. ol. succini, juniperi, spiritus nitri. In germania mos est vernaculus contra calculum quotannis in majo bibere quotidie haustum liquoris ex betulæ cæsura follicitati, qui (referente *Charleton. tract. de lithiasi*) unius, aut alterius cyathi portione, poculo cerevisiæ bene lupulatæ associatus certo spondet effectus ad lithiasis cautionem optabiles. *Cibi & potionis quantitas* moderata ad satietatem fere conducit. Nocet ingurgitatio, commendatur sobrietas. *Exercitium* prodest moderatum. Si quidem (ut ait *Celsus*) ignavia corpus hebetat, labor firmat. Imo & in exturbandis arenulis, quæ otio alioquin facile subsistunt, plurimum juvat. Ex adverso recte cecinit *Naso IV. epistol. Heroid.*

Quod caret alternâ requie durabile non est.

Hæc reparat vires. fessaque membra levat.

Vigilia, & somnus sint moderata. Excedant attamen Vigiliæ somnum. Decubitus nunquam sit supinus, sed in alterutrum latus. *Excreta, & retenta* quantum possibile naturâ, vel arte voto respondeant. Alvus aperta, & lubrica servanda, si autem consultò strictior sit, mediis ei dicatis solvatur, si alicujus morbi soboles, is suo modo curetur. Mictio prætera sit semper libera, quæ ne impediatur, & inclinatio aliqua calculi, arenularumve emendetur, conveniunt pillulæ ex terebinth. Venet. in aqua petroselini ad consistentiam pillularum coct. ʒj. oculor. Cancr. pulv. lapid. judaici aa. ʒb. fiat massa, cujus una pillula instar pisi singulis diebus sumatur. Hunc in finem utilis etiam est species dianitri, & nephritica *Mynschr.* ad ʒj. singulis lunæ quadris cum conveniente liquore. Ita & plura alia in curatione recensita. Cæterarum corporis partium excrementa suis temporibus, & modis evacuentur. *Venus licitis* sit moderata. Porro *animi perturbata* ita moderanda, ut neutrum illorum excessu suo vel minimam noxam seu læsionem corpori inferat. Careat igitur mens nostra densissimis mæroris, iræque caliginibus, quibus corpus dissolvitur, calor, & spiritus labefactantur, totius denique suavissimæ nostræ harmoniæ tonus frangitur.

Itaque

Itaque hæc tam breviter tractatasse sufficiat. Siquidem ea attingi, quæ attingisse necessum fuit: omnia vero, quæ recenferi potuissent, huc conferre, nec instituti mei, nec temporis ratio postulare videtur. Hinc tantum, & de quibus monet disputationis forma, eas solum adjungam.

POSITIONES.

I.

CUm m. s. variis particulis heterogeneis, tam facultate, quam proportionem debite inter sese mixtis constans accedente non libero transitu materiæ subtilis propter poros minus patulos, & magis resistentes naturaliter fermentetur. Sequitur, quod

II.

Sanguis quoquo modo a statu isto aded desciscens seu facultate, seu mixtura, seu utraque, ut admittatur æther insolitus, fermentationem præternatntalem producat.

III.

Quam si sequitur pulsus debito modo, & debito tempore frequentior, febrem adesse dicunt Medici.

IV.

Essentia febris non consistat in calore, sed in perturbata M. S.

V. Nes

21
V. C. V. A. I. S.
Nec natura caloris solum consistat in majore motu particu-
larum.

V I

Materia febrilis sit indefnita, & ad certas classes refer-
ri nequeat.

V I I.

Unde, & symptomata varia sunt, & in singulis indivi-
duis ratione sanguinis, temporis existendi, durandique
insignem patiuntur latitudinem.

V I I I.

Atque aded cum præternaturalis illa sanguinis fermentatio
variis de causis producat, variis, & diversis modis
ad naturalem reduci debet. Fluit hinc.

I X.

Non dari medicamentum antefebriale universale.

X.

Nec sola acida, vel salsa sufficere.

X I.

Nec solum frigidis utendum esse.

X I I.

Neque semper requiri excretionem sensibilis materiæ.

F I N I S.